

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็มาและความสำคัญของปัญหา

คนเป็นทรัพยากรอันสูงค่าของสังคมและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสังคม สังคมจะอยู่รอด เสื่อมสลาย หรือเจริญรุ่งเรืองขึ้นอยู่กับการคนและคุณภาพของคนในสังคมนั้นเป็นสำคัญ การพัฒนาคนเพื่อมุ่งให้คนมีคุณภาพนั้นหมายความว่าถึงคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้มีคุณภาพที่จะปรับใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและตนเอง (อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง, 2525, หน้า 35) การพัฒนาคนทำได้หลายวิธี การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีเปลี่ยนแปลงแนวคิดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลในชุมชน ให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น การระดมประชาชนให้รู้จักใช้ความสามารถของตนเองในการช่วยตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการความต้องการที่แท้จริงหรือความคิดริเริ่มของประชาชนมาเป็นหลักในการดำเนินงาน เพื่อให้ประโยชน์สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเองและร่วมมือกันทำงานเพื่อชุมชน (สุภาภรณ์ อุ้มเมตราจิต, 2526, หน้า 1)

ปรัชญาพื้นฐานของการพัฒนานั้นให้ความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวบุคคลว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด ในความสำเร็จของการดำเนินงานทั้งปวงและเชื่ออย่างแน่วแน่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ตามขีดความสามารถทางร่างกายของตน หากโอกาสอำนวยและมีผู้คอยชี้แนะที่ถูกต้องและเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนปรารถนา ต้องการความยุติธรรมที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคม ต้องการอยู่ในสังคมด้วยความสุขกายสบายใจ และต้องการให้เป็นที่ยอมรับในสังคมด้วย (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2533, หน้า 13-14)

การพัฒนาความสามารถของบุคคลจำเป็นต้องอาศัยวิธีการรวมกลุ่มให้เป็นพลังที่เข้มแข็งเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของคนในชุมชนความสำเร็จนั้นจะขึ้นอยู่กับกิจกรรมกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มจะสามารถพัฒนาตนเองได้มากน้อยแค่ไหนและมีการให้บุคคลนั้นเป็นคน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ตัดสินใจด้วยเหตุผล สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภาภรณ์ อุ้มเมตราจิต, 2526, หน้า 79)

กลุ่มเป็นเสมือนหนึ่งมีชีวิตที่มีการเกิด มีการเจริญเติบโต มีความสำเร็จ ความเสื่อมหรือ มีการสูญสลายไปในที่สุด (สมเดช ลิทธิพงษ์พิทยา, 2533, หน้า 56 - 57) การเกิดของกลุ่มมีปัจจัยที่แตกต่างกัน บางกลุ่มมีสมาชิกรวมกันด้วยความสมัครใจ มีจิตสำนึกที่จะเสียสละร่วมกันเพื่อให้เกิดกิจกรรมและผลประโยชน์ของกลุ่มก่อนเป็นอันดับแรกส่วนผลประโยชน์สมาชิกเป็นผลพลอยได้ บางกลุ่มรวมกันเพื่อบางกลุ่มเกิดขึ้นโดยธรรมชาติในตัวของมันเอง โดยบุคคลซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม (อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง, 2525, หน้า 55)

เท่าที่ผ่านมาการพัฒนาของกลุ่มประสบความสำเร็จเพียงแต่ขยายปริมาณเท่านั้น ทางด้านคุณภาพ กลุ่มยังมีข้อบกพร่องอยู่มากเพราะหน่วยราชการบางแห่งยังใช้วิธีการจัดตั้งกลุ่มให้แก่ชาวบ้านและใช้ตัวแทนของกลุ่มเป็นช่องทางในการติดต่อสั่งการให้กลุ่มปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ที่ตนวางไว้ สำเร็จรูปแล้วเป็นผลทำให้กลุ่มที่ตั้งขึ้นมาขาดความเป็นเจ้าของและสมาชิกไม่มีความศรัทธาต่อกันจึงทำให้กลุ่มไม่มีความมั่นคงและเลิกล้มไปเป็นจำนวนมาก

การพัฒนาของกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของบุคคลตามธรรมชาติ กลุ่มที่ทางเจ้าหน้าที่ของทางราชการและองค์กรเอกชน ได้ดำเนินการจัดตั้ง มีการดำเนินการที่ประสบผลสำเร็จเพียงสามารถสนองตอบผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ยังไม่สามารถที่จะกระบวนกลุ่มพัฒนาคนได้ตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

จากหลักการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เจ้าหน้าที่ของทางราชการและองค์กรเอกชนตลอดจนสมาชิกในชุมชนได้ให้ความรู้และให้การศึกษา ซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีการจัดตั้งเป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้เงินเป็นสื่อ ในการรวมตัวทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน มีการออมเงินซึ่งเรียกว่าเงินสัจจะที่ทุกคนจะต้องมาฝากทุกๆ วันที่ทางกลุ่มได้ตกลงกันไว้เพื่อสร้างสถาบันเงินทุนให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ให้สมาชิกได้กู้ยืม ส่งคืน ตามสัญญา เป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมประจำใจ คือ มีความซื่อสัตย์ รู้จักการเสียสละ มีความรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจเอื้ออารีย์ และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นับเป็นการให้การศึกษาในระบบแก่ประชาชน โดยประชาชนได้เรียนรู้ระบบการทำงานด้วยตนเอง จนเกิดความเข้าใจจากการปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้ ในทางปฏิบัติ การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บางกลุ่มมีการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ มีกิจกรรมต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลามีการสื่อสารภายใน

กลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และบางกลุ่มประสบความสำเร็จไม่มีการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม และการสื่อสารภายในกลุ่มอยู่เลย จากปรากฏการณ์นี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จหรือยังคงอยู่ว่ามีปัจจัยและเงื่อนไขอะไรบ้าง กลุ่มมีกระบวนการในการให้การศึกษที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของกลุ่มอย่างไร รวมตลอดถึงบทบาทของกลุ่ม ในการให้การศึกษแก่สมาชิกกลุ่ม ของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนในการรวมตัวกัน เพื่อพัฒนาชุมชน ของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการทางการศึกษาและปัจจัยที่ทำให้กลุ่มคงอยู่
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีผลต่อการคงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ทำการศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านหลวง หมู่ที่ 2 ตำบลนาคร้าว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง เนื่องจากกลุ่มนี้มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลานานพอสมควรคือเกิน 5 ปี และยังมีองค์กร กิจกรรม และการสื่อสารภายในองค์กรอยู่ของกลุ่มอยู่ มีสมาชิกจำนวน 229 คน การดำเนินของกลุ่มตั้งอยู่ในหมู่บ้านพัฒนาดีเด่นของจังหวัดลำปาง ประจำปี พ.ศ. 2527
2. เป็นการศึกษาสภาพการจัดองค์กรท้องถิ่นในรูปของกลุ่ม และศึกษาสภาพเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้กลุ่มคงอยู่

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลุ่ม หมายถึง กลุ่มที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกันโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่แต่ละคนรู้ตัวตนเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น และแต่ละคนรู้ว่าใครอื่นที่มีส่วนร่วมในกลุ่มด้วย นอกจากนี้แต่ละคนจะได้รับความพึงพอใจบางประการจากการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับคนอื่นเหล่านั้น ในที่นี้หมายถึง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การคงอยู่ของกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มมีระยะเวลาการจัดตั้งมานาน จนถึงปัจจุบันเกิน 5 ปี และยังมีองค์กร กิจกรรม และการสื่อสารภายในองค์กรอยู่

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง ขบวนการระดมทุนทุกระดับโดยมีหลักการและอุดมคติเดียวกันในการระดมเงินออม เพื่อให้ช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกกลุ่มทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และสวัสดิการของครอบครัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

- 1) ได้ทราบเงื่อนไข และปัจจัย ที่มีผลต่อการคงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 2) ได้ข้อมูลพื้นฐาน เป็นแนวทางของเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนในการให้การศึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดตั้งตลอดจนปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป